

■ Otwarcie niemieckiej szkoły policyjnej w Gnieźnie w 1940 r.

Autor: Bogumił Rudawski

Fot. 1. Uroczystość otwarcia szkoły.

1 kwietnia 1940 r. w Gnieźnie została otwarta pierwsza w Kraju Warty szkoła policyjna. Szkoła przeznaczona była dla policji pomocniczej. Jeszcze w tym samym roku w Aleksandrowie Kujawskim pracę rozpoczęła druga w okręgu szkoła policyjna, która zajmowała się szkoleniem żandarmów. Obie instytucje działały przez cały okres okupacji.

Policja pomocnicza (*Hilfspolizei*) była jedną – obok m.in. żandarmerii i policji ochronnej - z formacji policji porządkowej (*Ordnungspolizei*). Zorganizowana została dla miejscowych Niemców (*Volksdeutsche*). Prowadzenie werbunku do niej rozpoczęto w końcu listopada 1939 r. Pod koniec tego roku policja ta liczyła blisko

2800 funkcjonariuszy, a na początku 1940 r. liczba ta wzrosła do 4000. Członkowie policji porządkowej służyli przede wszystkim w patrolach przeprowadzanych przez żandarmerię lub policję ochronną, brali udział w pilnowaniu różnych obiektów, a także w akcjach wysiedlania ludności polskiej. Później dopuszczeni zostali do samodzielnego patrolowania terenu. Policja pomocnicza podlegała dowódcy policji porządkowej w *Warthegau* Oskarowi Knofemu.

Policja porządkowa zastąpiła *Selbstschutz*, czyli paramilitarną organizację złożoną z mniejszości niemieckiej, która terroryzowała ludność polską, przeprowadzając rewizje, rekwizycje, aresztowania oraz biorąc aktywny udział w mordach. Likwidację *Selbstschutzu*, który działał dość samowolnie, zapowiedziano w końcu listopada 1939 r. W Kraju Warty został on rozwiązany w styczniu 1940 r., a jego ostatnie oddziały zaprzestały działalności najpóźniej w marcu 1940 r. Poważna liczba członków tej formacji przeszła do służby w policji pomocniczej.

Przygotowanie do otwarcia w Gnieźnie szkoły policyjnej podjęto najprawdopodobniej już w końcu 1939 r. Na siedzibę szkoły wyznaczono budynek zarekwirowanego seminarium duchownego. Przed szkołą powstał plac do ćwiczeń, do budowy którego wykorzystano gruzu ze zburzonej w 1940 r. gnieźnieńskiej synagogi. Kompleks szkolny składał się z budynku właściwego, gdzie odbywały się zajęcia, oraz z internatu dla adeptów. Komendantem szkoły został *Oberleutnant Ernst*.

Otwarcie szkoły przypadło w 125. rocznicę urodzin Otto von Bismarcka. Na uroczystości obecny był O. Knofe, który podczas swego przemówienia przywołał postać „żelaznego kanclerza” jako tego, który rozpoczął walkę o niemieckość tych ziem. Walka ta, jak wywodził Knofe, podjęta została na nowo przez *Führera*. Przytoczył też słowa Bismarcka: „My, Niemcy boimy się tylko Boga, poza tym niczego innego na świecie”, które – wypowiedziane przed budynkiem byłego seminarium duchownego – miały pewien ironiczny wydźwięk.

Pierwsze czteromiesięczne szkolenie rozpoczęło w Gnieźnie 260 młodych (przyjmowano wyłącznie mężczyzn do 30. roku życia) *Volksdeutschów*. W programie nauczania znalazły się m.in. obowiązkowe zajęcia z języka niemieckiego, zajęcia sportowe oraz szkolenie ideologiczne.

Prezentowane fotografie dokumentują uroczystość otwarcia szkoły. Wykonane zostały przez fotografa „*Ostdeutscher Beobachter*”, najważniejszego niemieckiego dziennika Kraju Warty. Żadnej z nich nie umieszczono jednak w relacji prasowej z wydarzenia, która ukazała się na łamach dziennika dzień później (tj. 2 kwietnia 1940 r.). Fotografie te, dostępne dotychczas w formie odbitek stykowych przeznaczonych dla potrzeb redakcji „*Ostdeutscher Beobachter*”, zostały podczas cyfrowego opracowania powiększone, co umożliwia ich odczytanie. Ogółem powstało 11 zdjęć z tego wydarzenia. Warto w tym miejscu nadmienić, iż cały zbiór

zdigitalizowanych „stykówek”, liczący w sumie ok. 2300 zdjęć z Kraju Warty, będzie – po merytorycznym opracowaniu – sukcesywnie udostępniany.

Fot. 2. Przemawia Oskar Knofe.

Fot. 3. Wciągnięcie nazistowskiej flagi na maszt.

Fot. 4. Przegląd pierwszych oddziałów.

Fot. 5. Obiad po głównych uroczystościach.

Fot. 6. W internacie.

Bogumił Rudawski - dr, pracownik Instytutu Zachodniego, historyk, zajmuje się dziejami okupacji niemieckiej w Polsce i II wojną światową.